

SPIS TREŚCI

Iryna BUNDZA, Rzeczowniki materialne singularia tantum w języku polskim i ukraińskim	7
– Nouns of material singularia tantum in the Polish and Ukrainian languages	19
Marek CYBULSKI, Relacje między odmianami stylowymi języka doby średniopolskiej	21
– Relations between stylistic variety of language in Middle Polish period	32
Julia DILNA, Inwencja a konwencja we frazeologii odmiany artystycznej współczesnej polszczyzny	33
– Invention and convention in the phraseology of belles-lettres style of contemporary Polish language	43
Joanna GETKA, Polonizmy w „prostej mowie” XVIII wieku	45
– The Polish features in “prosta mova” in 18 th century	
Violetta JAROS, Źródła leksyki socjolektu użytkowników CB-radia	61
– The sources of CB radio users’ sociolectal lexis	77
Alicja KACPRZAK, „Falszywi przyjaciele tłumacza”: rzecz o kilku zapożyczeniach z francuszczyzny	79
– “Translator’s false friends”: the case of some loanwords from French language ...	89
Alina KĘPIŃSKA, Cechy dialektalne wykorzystywane dziś w stylizacji – na materiale Narodowego Korpusu Języka Polskiego	91
– Dialectal features used in contemporary stylisation found in the Polish National Corpus	105
Violetta MACHNICKA, Wizja Boga w <i>Faraonie</i> Bolesława Prusa – analiza lingwistyczna określeń jednowyrazowych	107
– The picture of God in <i>Faraon</i> by Bolesław Prus. Some chosen aspects of the linguistic analysis	121
Julia MAZURKIEWICZ-SUŁKOWSKA, Uwagi dotyczące współczesnej terminologii technicznej w języku polskim, rosyjskim i bułgarskim (na przykładzie terminów z branży cukrowniczej)	123
– Comments on the modern technical terminology in Polish, Russian and Bulgarian (based on terms of sugar industry)	133
Joanna MIELCZAREK, Współczesne odmiany mówione języka czeskiego i języka polskiego	135
– The varieties of the contemporary spoken Czech and spoken Polish language	142
Janusz MOSAKOWSKI, Zmiany w słownictwie mieszkańców powiatu grudziądzkiego	143
– The changes in the lexis of the Grudziądz region’s inhabitants	163

Marzena MUSZYŃSKA, Czasowniki onomatopeiczne w gwarach Śląska na tle słowiańskim. I. Leksemy opisujące głosy i zachowania ptaków	165
– Onomatopoeic verbs in the Silesian dialect compared to Slavic languages. I. Lexemes describing bird sounds and behaviours	187
Małgorzata PACHOWICZ, Leksyka socjolektalna w wybranych słownikach gwary uczniowskiej i studenckiej (XX i XXI w.)	189
– Lexis sociolect in the selected dictionaries of students and pupils' slang (20 th and 21 st cent.)	197
Ilija PACZEV, Intertekstualne relacje w parodii bułgarskiego pisarza Ljubomira Kotewa	199
– Intertextual relations in parody of Bulgarian writer Ljubomir Kotev	209
Agata PIASECKA, Wizerunek świni w języku polskim i rosyjskim (na podstawie materiału leksykograficznego)	211
– The image of swine in Polish and Russian languages (on the basis of lexicographical material)	225
Anna PIECHNIK, Przemiany językowo-kulturowe wsi na przykładzie ekspresywizmów określających dzieci	227
– Linguistic-cultural changes in a rural area on the basis of expressions connected to children	236
Lidia PRZYMUSZAŁA, Śląska leksyka i frazeologia dotycząca picia alkoholu (na tle porównawczym)	237
– The bacchanalian theme in the Silesian lexicon and phraseology (with drawing comparisons)	251
Joanna STANISŁAWEK, Ekfrazja w tekstach użytkowych na przykładzie ofert turystycznych	253
– Ekphrasis in the travel agency catalogues	262
Leszek SZYMAŃSKI, Wybrane aspekty badań kwantytatywnych pogawędek sieciowych	263
– Selected aspects of quantitative studies on online chats	272

Iryna Bundza

**RZECZOWNIKI MATERIALNE SINGULARIA TANTUM
W JĘZYKU POLSKIM I UKRAIŃSKIM**

Streszczenie

Tematem artykułu jest analiza polskich i ukraińskich rzeczowników zaliczanych z punktu widzenia gramatycznej kategorii liczby do subkategorii *singulare tantum*. Wśród rzeczowników materialnych wyróżniono pewną liczbę grup semantycznych. Przeanalizowano sposoby i pokazano podobieństwa i różnice w rejestracji rzeczowników omawianej kategorii w słownikach języka polskiego i ukraińskiego. Zbadano znaczenia, które te rzeczowniki, użyte w liczbie mnogiej, przybierają w kontekstach. Rzeczowniki nazywające w liczbie pojedynczej określone substancje materialne mogą w liczbie mnogiej modyfikować zakres znaczenia, wskazując na: wyrób, porcję, rodzaj, dużą ilość danej substancji oraz przestrzeń, terytorium, na którym mieści się substancja. Znaczenie form liczby mnogiej części rzeczowników jest przedstawione w słownikach, jednak modyfikacji znaczeń 'rodzaj danego przedmiotu lub substancji' i 'duża ilość danego przedmiotu lub substancji' słowniki obu języków nie rejestrują. Formy liczby mnogiej Rzeczowniki materialne *singularia tantum* z reguły są używane w tekstach literatury naukowo-technicznej i pięknej, języku mówionym, mogą mieć charakter ekspresywny.

**NOUNS OF MATERIAL SINGULARIA TANTUM
IN THE POLISH AND UKRAINIAN LANGUAGES**

Summary

In the article the analysis of the nouns of material *singularia tantum* is given in the light of the grammatical category of number in the Polish and Ukrainian languages. Semantic groups of nouns that belong to the nouns of material are distinguished. Methods are analysed and the difference in the recording of the nouns *singularia tantum* in the dictionaries of the Polish and Ukrainian languages is shown. Meanings that these nouns get when used in the plural are investigated. Plural forms of the nouns of material *singularia tantum* in the both languages may mean: 'item', 'portion', 'variety', 'great number'. In the Ukrainian language these nouns may have the meaning 'area filled with certain material'. The meanings of plural forms of some nouns are recorded in dictionaries, however the dictionaries of the both languages do not record the meanings 'variety' and 'great number'. Plural forms of the nouns of material *singularia tantum* are used, as a rule, in the texts of scientific and fiction literature, spoken language, can be of expressive character.

Marek Cybulski

**RELACJE MIĘDZY ODMIANAMI STYLOWYMI
JĘZYKA DOBY ŚREDNIOPOLSKIEJ**

Streszczenie

Autor analizuje przykłady obecności elementów jednej odmiany stylowej (np. potocznej) w gatunkowo określonych tekstach innej odmiany (np. urzędowej) w XVI–XVII w. i rozważa, czy to przykłady świadomej stylizacji, czy relikty hipotetycznego pierwotnego „amorficznego continuum stylowego”, w którym nie było jeszcze ukształtowanych odmian stylowych.

**RELATIONS BETWEEN STYLISTIC VARIETY OF LANGUAGE
IN MIDDLE POLISH PERIOD**

Summary

The author analyses examples of occurrence of the elements of a particular stylistic variety (f.e. colloquial) in stylistically categorized 16th–18th century texts belonging to other variety (f.e. formal). The author examines whether these are the examples of a conscious stylization or the relics of primary hypothetical “amorphic stylistic continuum”, in which particular stylistic varieties had not yet been developed.

Julia Dilna

**INWENCJA A KONWENCJA WE FRAZEOLOGII ODMIANY ARTYSTYCZNEJ
WSPÓŁCZESNEJ POLSZCZYZNY**

Streszczenie

W artykule przeprowadzono analizę sposobów funkcjonowania frazeologizmów w utworach współczesnych prozaików polskich: Ignacego Karpowicza, Sławomira Shutego, Joanny Fabickiej i Izabeli Sowy. Wśród zgromadzonych frazeologizmów, oprócz jednostek zgodnych z normą frazeologiczną języka polskiego, wydzielono użycia innowacyjne. Ustalono, iż frazeologia jest istotnym składnikiem współczesnych polskich tekstów literackich, służy do stylizacji, kreowania komicznego, ironicznego bądź sarkastycznego charakteru narracji. W ramach grupy innowacji frazeologicznych wyodrębniono modyfikacje polegające na zmianie płaszczyzny leksykalnej frazeologizmu (304 jednostki) oraz innowacje kontekstowe polegające na rozszerzeniu łączliwości leksykalnej frazeologizmu lub umieszczeniu frazeologizmu w nietypowym kontekście (147 jednostek). Zbadano częstotliwość występowania poszczególnych typów innowacji w utworach wymienionych pisarzy.

Yuliya Dilna

**INVENTION AND CONVENTION IN THE PHRASEOLOGY
OF BELLES-LETTRES STYLE OF CONTEMPORARY POLISH LANGUAGE**

Summary

The article is dedicated to the study of phraseological fund of novels written by Polish writers Ignacy Karpowicz, Sławomir Shuty, Joanna Fabicka and Izabela Sowa. An amount of canonical uses exhibiting no changes in the form and meaning as defined by the norm of Standard Polish and innovative uses is found out. Phraseological units are often used by authors in their works to produce

a comic (including ironic and sarcastic) effect. Phraseological innovations are classified into phraseological modifications (phraseological units with changes in their lexical structure) and so called context innovations based on using phraseological units in non-typical context. The frequency of phraseological innovations usage is established.

Joanna Getka

POLONIZMY W „PROSTEJ MOWIE” XVIII WIEKU

Streszczenie

W artykule analizowane są polonizmy w języku ukraińskim XVIII w. Źródłem do badań są wydane w 1794 r. w Poczajowie *Nauki parafialne...*, ponieważ zgodnie z założeniem ich autora (Juliana Dobryłowskiego), są one pisane „prostą mową”, będącą zarazem załącznikiem współczesnego języka ukraińskiego. Wpływy polszczyzny są widoczne na wszystkich poziomach języka. Ponieważ jednak zarówno w fonetyce, jak i morfologii nie mają one charakteru systemowego (ujawniają się głównie w zapożyczeniach leksykalnych), szczególną uwagę poświęcono analizie leksyki tego języka. Zastosowana w badaniu metoda (wybór zwrotów tłumaczonych za pomocą spójnika *чи*) pozwala potwierdzić obserwacje, dotyczące języka XVII-wiecznych Rusinów, dla których język polski był bardziej zrozumiały od cerkiewnosłowiańskiego. Analiza wykazała również, że wpływ polszczyzny na język staroukraiński był kontynuowany w późniejszym okresie. Ponadto jego skutki były trwałe, co znajduje odzwierciedlenie we współczesnym języku ukraińskim.

Dlatego właśnie podjęta w artykule analiza polonizmów w tekście *Nauk...* z 1794 r., może być dopełnieniem ogólnego obrazu języka ukraińskiego XVIII w.

THE POLISH FEATURES IN “PROSTA MOVA” IN XVIII CT.

Summary

This article applies to Polish language features in “prosta mova” (understood as spoken and written Ukrainian language in XVIII ct.). The subject of the study is a relic of Ruthenian literature titled *Nauki Parochialnija...* edited in Pochajov Lavra in 1794. According to the author’s (Julian Dobrylovski) assumption, language of the piece, close to simple – spoken language was supposed to be understandable for believers of Greek Catholic Church. *Nauki...* are written in the language close to simple, spoken one. Thanks to this *Nauki...* is the remarkable material for the analysis of factual state of language in the century it was created in. The influence of Polish language is visible in phonetics, morphology as well as in lexical level. Since, however, both in phonetics and morphology, they are not systemic (mainly manifest themselves in lexical borrowings), particular attention was paid to the analysis of the language vocabulary. Method used in the study (selection of translated phrases with conjunction *чи*) allows to confirm the observations on the language of the seventeenth-century Russians, for whom the Polish language was more understandable than “slavic”. The analysis also showed that the influence of the Polish language which has characterized the old Ukrainian language, was continued thereafter. What’s more, its effects are permanent and this is reflected in the modern Ukrainian language. The presence of Polish layer in *Nauki...* can be explained by the orientation of Dobrylovski on the language of the dominated in the region culture and the influence of Polish language on Ukrainian and Belorussian languages from ancient times.

The analysis of *Nauki...* language has a capital meaning in the studies of literature Ukrainian language development. It fulfills already existing notices and language description of the period of their creations with the religious, pulpit literature work.

Violetta Jaros

ŹRÓDŁA LEKSYKI SOCJOLEKTU UŻYTKOWNIKÓW CB-RADIA

Streszczenie

Przedmiotem referatu jest ustalenie, z jakich źródeł czerpie leksykę socjolekt użytkowników CB-radia. Analiza wykazała, że głównym źródłem leksyki cb-radiowej kierowców jest język potoczny, dawna gwara szoferska i słownictwo motoryzacyjne oraz w różnym stopniu inne socjolekty, z których wymienić należy współczesny slang młodzieżowy (dawna gwara studencka i uczniowska), język cb-radiowy, a także język środowisk przestępczych (żargon więzienny i złodziejski), język łowiecki, gwarę żołnierską, język wojskowy i partyzancko-konspiracyjny z okresu drugiej wojny światowej, profesjolekt lekarski, polszczyznę religijną i konsumpcyjną, a także zapożyczenia z języków obcych, w mniejszym stopniu rodzimych gwar ludowych i dialektów. Analiza wykazała także, że leksyka socjolektalna znacznie przewyższa podstawowy, współnoodmianowy zasób polszczyzny dotyczący transportu, komunikacji i podróżowania – 967 określić cb-radiowych wobec 201 wyrazów wspólnych.

THE SOURCES OF CB RADIO USERS' SOCIOLECTAL LEXIS

Summary

The subject of this paper is to determine what are the sources that the CB radio users' sociolect derives from. The analysis has shown that the main sources of the CB radio lexis are as follow: the informal language, the old dialect of chauffeurs, the automotive vocabulary and the other sociolects to some extent, such as contemporary youth slang (the old dialect of students and school children), the CB radio language, the language of criminal environment (prison slang and thieves' argot), the hunters' language, the military slang, the military language, the World War II partisan-conspiratorial language, the medical professiolect, the religious Polish language and the consumerist Polish language, the foreign language borrowings as well as the local folk cants and dialects but in a minor degree. The analysis has shown that the sociolectal lexis has considerably outnumbered the basic (common to all words) range of Polish vocabulary referring to transporting, commuting and travelling – 967 CB radio users' expressions to 201 common words.

Alicja Kacprzak

„FAŁSZYWI PRZYJACIELE TŁUMACZA”: RZECZ O KILKU ZAPOŻYCZENIACH Z FRANCUSZCZYZNY

Streszczenie

Dzięki ustaleniom XIX-wiecznego językoznawstwa historyczno-porównawczego, pokrewieństwo języków romańskich i słowiańskich nie ulega dziś wątpliwości, choć z pewnością można uznać, że języki francuski i polski pozostają jednak kuzynami dość dalekimi. Długo można by się rozwodzić nad różnicami gramatycznymi, które je dzielą, od fonologicznych, przez morfo-

logiczne, aż po składniowe. Wobec skomplikowanej gramatyki, słownictwo francuskie wydaje się jednak Polakowi z pewnością bardziej przystępne, co wynika ze specyficznych (choć dalece nieidentycznych) powiązań obu języków z łaciną, a także jest pochodną historycznych kontaktów Francji i Polski. Szczególnie one dawały przez wieki okazję do pojawiania się licznych zapożyczeń z francuszczyzny w języku polskim. Wobec faktu stałej ewolucji języków, los zapożyczenia nie jest nigdy z góry określony: z punktu widzenia semantycznego może ono pozostać wiernym ekwiwalentem wyrazu, od którego pochodzi, albo też zmienić znaczenie, czasem nawet w sposób radykalny. W niniejszym artykule poświęconym zjawisku *faux amis*, czyli zapożyczeń, których sens silnie uległ zmianie, badamy drogę i sposób asymilacji kilku wyrazów tego typu w polszczyźnie, wykazując, że w tak delikatnej materii jak pożyczki językowe konieczne jest niejako indywidualne studiowanie każdego przypadku.

“TRANSLATOR’S FALSE FRIENDS”: THE CASE OF SOME LOANWORDS
FROM FRENCH LANGUAGE

Summary

Thanks to the arrangements of the 19th century historical linguistics, the consanguinity of the Romance and Slavic languages is nowadays unquestionable, although one can acknowledge that the French and Polish languages remain rather far cousins. It could be a long dispute when grammatical differences are considered – from phonologic, through morphologic, to syntactic. Due to its complicated grammar, French vocabulary seems to a Polish person much more intelligible, which results from specific (however far from being identical) connection of both languages to Latin, as well as from French and Polish historical contacts. Especially those, for centuries, gave an opportunity for many loanwords from French to appear in the Polish language. Due to the fact of permanent evolution of languages, the fate of a loanword is never predestinated: from the semantic perspective it may remain a faithful equivalent of the word from which it originates or it may change its meaning, sometimes even in a radical way. In my article, concerning the phenomenon of *faux amis*, that is loanwords, which meanings have strongly changed, I discern the route and the way of assimilation of some of these words in the Polish language, showing that in such a delicate matter as language borrowings it is needed to study each case, to some extent individually.

Alina Kępińska

CECHY DIALEKTALNE WYKORZYSTYWANE DZIŚ W STYLIZACJI
–NA MATERIALE NARODOWEGO KORPUSU JĘZYKA POLSKIEGO

Streszczenie

Celem artykułu jest przedstawienie rejestru typowych polskich cech dialektalnych obecnych w źródłach pełnego Narodowego Korpusu Języka Polskiego, reprezentujących współczesną polszczyznę potoczną. Celem jest także ustalenie frekwencji wybranych leksemów zawierających cechy dialektalne, oraz ocena ich wartości stylistycznej i funkcji, jaką pełnią w tekście. Praca ma charakter jedynie sondażowy.

Leksemy, w których są poświadczone cechy dialektalne, we współczesnej polszczyźnie standardowej są wykorzystywane w ramach stylizacji. Mają albo nacechowanie ujemnie, albo wnoszą pewną wartość stylistyczną, sygnalizując nonszalancki stosunek nadawcy wypowiedzi do rzeczywistości pozajęzykowej i samego języka.

W ten sposób są głównie wykorzystywane wyraziste fonetyczne cechy dialektalne, takie jak labializacja nagłosowego *o-* (np. *łojciec*, *łoczywiście*, *łostatnio*, *łobywatelski*) czy wąska realizacja dawnych samogłosek pochylonych *a* oraz *e*, np. *wsiok*, *biedok* i *bidok*, *kobita*, *chlyb* i *chlib*, przy czym niektóre ekspresywne nazwy osób mają tylko postać z samogłoską *o*, typu *głupol*, *kibol*, *psychol* czy *ćwok*. Spośród cech fleksyjnych większą frekwencję ma jedynie końcówka 2. os. lm. *-ta*. W wypadku niezgodnych z normą końcówek rzeczowników trudno jednoznacznie określić, czy dany morfem pochodzi z gwary, czy realizuje określoną tendencję językową, jak tzw. deprecjatywne formy M., B. i W. lm. rzeczowników męskoosobowych typu *chłopy*, *dziady*, *pany* czy *ministery*, *dyrektory*, *politykiery*.

DIALECTAL FEATURES USED IN CONTEMPORARY STYLISATION FOUND IN THE POLISH NATIONAL CORPUS

Summary

The aim of the present paper is creating a record of typical Polish dialectal features representing contemporary colloquial Polish language which can be found in the sources of the full version of the Polish National Corpus. Another target of the paper is to verify the frequency of selected lexemes containing dialectal features and to assess their stylistic value and role which they play in texts. The project described in the paper has been only a survey.

The lexemes containing attested dialectal features are used in contemporary Polish in order to achieve stylisation. They are negatively marked or convey a specific stylistic value by means of displaying a nonchalant attitude of the speaker towards the extralinguistic reality and towards the language itself.

Among the distinct dialectal phonetic features used in the above-described manner are: the labialisation of the beginning *o-* (as in *łojciec*, *łoczywiście*, *łostatnio*, *łobywatelski*) or the narrow pronunciation of old long vowels *a* and *e*, e.g.: *wsiok*, *biedok* and *bidok*, *kobita*, *chlyb* and *chlib*. However, some expressive names of people are only of the following kind: *głupol*, *kibol*, *psychol* and *ćwok*. As far as the inflectional features are concerned, only the plural 2nd person *-ta* is of higher frequency. In the cases of noun endings which are incompatible with the norm it is difficult to state clearly whether a given morpheme originates in a dialect or displays a certain language tendency, as in the case of deprecating forms of the nominative, accusative and vocative of plural masculine personal nouns of the following type: *chłopy*, *dziady*, *pany* or *ministery*, *dyrektory*, *politykiery*.

Violetta Machnicka

WIZJA BOGA W FARAONIE BOLESŁAWA PRUSA – ANALIZA LINGWISTYCZNA OKREŚLEŃ JEDNOWYRAZOWYCH

Streszczenie

W artykule starano się omówić Prusowską wizję religii, zwłaszcza Boga, zawartą w powieści o starożytnym Egipcie. Tekst składa się z dwóch zasadniczych części: 1) „Geneza Faraona”, 2) „Religie w Faraonie. Jednowyrazowe określenia Boga/bóstw”. Autorka przybliży czytelnikowi przede wszystkim zawartość semantyczno-stylistyczną leksemu *Bóg/bóg*, uwarunkowaną rzeczywistością historyczną i powieściową, a także sposobem prezentacji, uzależnionym od rodzaju narracji (narrator XIX-wieczny i starożytny). Analizie poddano również inne, jednowyrazowe określenia Boga/bogów, zwłaszcza imiona poszczególnych postaci boskich. Tekst zamyka konkluzja o monoteistycznym obrazie Boga w *Faraonie*, przy czym ów monoteizm obejmuje dwie niezupełnie tożsame istoty – jedną z nich jest Bóg ogólnoludzki, najbliższy Prusowi, drugą zaś Bóg żydowski, traktujący swój

lud w sposób wyjątkowy, jako naród wybrany. Politeistyczną wizję bogów ukazanych w *Faraonie* tłumaczą głównie względy wychowawczo-polityczno-ekologiczne.

THE PICTURE OF GOD IN *FARAON* BY BOLESŁAW PRUS.
SOME CHOSEN ASPECTS OF THE LINGUISTIC ANALYSIS

Summary

The article intends to outline Prus' vision of religion, and of God in particular, included in the novel on ancient Egypt. The text comprises two basic parts: 1) "Genesis of *Faraon*", 2) "Religions in *Faraon*". One-word terms relating to God/gods. Essentially, the author discusses the semantic and stylistic content of the lexeme *God/gods* conditioned by the historical and literary reality as well as its discursive presentation which, in turn, depends on the type of narration (a 19th century narrator and an ancient one). Moreover, other one-word terms relating to God/gods are analysed, vitally the names of particular divine forms. The paper's conclusion is that *Faraon* offers a monotheistic picture of God albeit the monotheism incorporates two beings which cannot be fully identified with each other. One of them is God in the general sense, with whom Prus seems closely affiliated, and the other one is the Jewish God who treats his followers as the chosen people. The polytheistic vision of gods pictured in *Faraon* can be accounted for primarily by educational, political and ecological factors.

Julia Mazurkiewicz-Sulkowska

UWAGI DOTYCZĄCE WSPÓŁCZESNEJ TERMINOLOGII TECHNICZNEJ
W JĘZYKU POLSKIM, ROSYJSKIM I BUŁGARSKIM
(NA PRZYKŁADZIE TERMINÓW Z BRANŻY CUKROWNICZEJ)

Streszczenie

W artykule autorka zaprezentowała stan badań nad współczesną terminologią techniczną w językach słowiańskich, a następnie omówiła terminologię branży cukrowniczej w trzech językach słowiańskich, należących do odrębnych wspólnot językowych – polskim (z grupy zachodniosłowiańskiej), rosyjskim (ze wschodniosłowiańskiej) i bułgarskim (z południowsłowiańskiej).

Z przedstawionych badań wynika, że słowiańskie terminy techniczne to zazwyczaj jednostki dwuwyrzowe składające się z rzeczownika i przymiotnika w języku polskim i z przymiotnika i rzeczownika w bułgarskim i rosyjskim. Analiza zbioru pokazała, że w zakresie konwencjonalnego słownictwa technicznego obserwuje się tendencje właściwe słownictwu naturalnemu badanych języków zarówno w zakresie wstrzemięźliwości bądź łatwości w zapożyczaniu leksyki obcej, jak i w produktywności poszczególnych form (np. NN).

COMMENTS ON THE MODERN TECHNICAL TERMINOLOGY IN POLISH,
RUSSIAN AND BULGARIAN (BASED ON TERMS OF SUGAR INDUSTRY)

Summary

The author of the paper has presented the state of research on contemporary technical terminology in Slavic languages and has discussed the terminology of the sugar industry in three Slavic languages belonging to separate linguistic communities – Polish (Western Slavic), Russian (Eastern Slavic) and Bulgarian (Southern Slavic).

Presented research shows that the Slavic technical terms usually consist of two words: noun and adjective in Polish and adjective and noun in Bulgarian and Russian. Analysis of harvest showed

that in the sphere of conventional technical vocabulary, trends are adequate to natural vocabulary in these languages, both in terms of limitation or ease in linguistic borrowings of foreign lexis, as well as the productivity of individual forms (eg NN).

Joanna Mielczarek

WSPÓŁCZESNE ODMIANY MÓWIONE JĘZYKA CZESKIEGO I JĘZYKA POLSKIEGO

Streszczenie

Celem artykułu jest przedstawienie niektórych problemów związanych z opisem mówionych odmian języka czeskiego i języka polskiego. W zakresie języka czeskiego uwaga autorki koncentruje się na specyficznej odmianie mówionej (jest to tzw. „obecná čeština”), która w systemie odmian języka stanowi zjawisko nietypowe ze względu na obecność substratu gwarowego, nie jest zaś dialektem jako środek komunikacji powszechny w Czechach także wśród wykształconych warstw społeczeństwa. „Obecná čeština” ujawnia swój specyficzny charakter także w niemożności znalezienia dla niej analogii pośród mówionych odmian języka polskiego.

THE VARIETIES OF THE CONTEMPORARY SPOKEN CZECH AND SPOKEN POLISH LANGUAGE

Summary

This paper presents some difficulties with a description of the varieties of the contemporary Czech and Polish spoken language. It concerns especially the situation of the spoken Czech language, because the Czech colloquial speech (so called “obecná čeština”) has no analogy in other Slavonic languages (like the Polish language), by reason of its dialectal origin. There are also various appearances in the contemporary Czech language, they we could name “obecná čeština”: the very spoken language, the Middle-Czech dialect, and also various literary creations made by using this variety of spoken Czech language.

Janusz Mosakowski

ZMIANY W SŁOWNICTWIE MIESZKAŃCÓW POWIATU GRUDZIĄDZKIEGO

Streszczenie

Przedmiotem artykułu są rozważania na temat specyfiki słownictwa mieszkańców powiatu grudziądzkiego i zmian, jakie w nim zaszły w ciągu ostatnich 60 lat. Przyjawszy za bazę słownictwo używane w kręgu rodzinnym, pochodzący z Grudziądza autor wyróżnił 307 haseł, które następnie poddał weryfikacji poprzez przeprowadzenie ankiety ustnej i pisemnej wśród 88 respondentów (60 uczniów liceum ogólnokształcącego, 20 osób dorosłych z terenu powiatu grudziądzkiego i 8 osób z terenów przylegających do badanego obszaru). Stworzony i zweryfikowany na potrzeby ankiety zbiór słownictwa stanowi konglomerat haseł charakterystycznych dla gwary ludowej i miejskiej, slangu oraz języka niemieckiego. Szczególnie wyraźne są w nim ślady modyfikowania i adaptowania słów z języka niemieckiego z zakresu techniki oraz życia codziennego. Niemały wpływ na kształt powojennego słownictwa mieszkańców Grudziądza i jego okolic miały też długoletnie tradycje militarne i penitencjarne.

Przedmiotem analizy była żywotność 307 jednostek leksykalnych wśród przedstawicieli dwóch pokoleń (grupy wiekowe 35–70 i 15–16 lat). W wyniku analizy danych okazało się, że przedstawiciele starszej grupy wiekowej znają i/lub używają 76,99% podanych w ankiecie haseł, natomiast respondenci rekrutujący się z młodszej grupy wiekowej znają i/lub używają zaledwie 40,44% całości ankietowanego słownictwa.

THE CHANGES IN THE LEXIS OF THE GRUDZIĄDZ REGION'S INHABITANTS

Summary

The object of the article is to deliberate on the specificity of vocabulary used by the people living in the region of Grudziądz and the changes that it has gone through in the past sixty years. The author, who comes from Grudziądz himself, set as a basis for the analysis the vocabulary used among family members and relatives. He selected 307 lexical items to be then verified by the means of a questionnaire in a written and oral form among 88 respondents (60 secondary school students, 20 adults from the region of Grudziądz and 8 people from areas adjacent to the region researched). The lexicon created and verified for the questionnaire is a conglomerate of words and phrases characteristic of folk and city dialect, slang and German language. There are particularly clear traces of adapting and modifying technical and everyday words from the German language. The city's long military and penitentiary tradition also had a significant influence on the development of the after-war language of the inhabitants of Grudziądz and its surroundings.

The subject of the analysis was the life-span of the 307 lexical items among representatives of two generations (age groups of 35 to 70 and 15 to 16). The result has shown that representatives of the older generation know and/or use 76.99 per cent of the items listed in the questionnaire while respondents from the younger age group know and/or use only 40.44 per cent out of the total lexis presented in the questionnaire.

Marzena Muszyńska

CZASOWNIKI ONOMATOPEICZNE W GWARACH ŚLĄSKA NA TLE SŁOWIAŃSKIM I. LEXEMY OPISUJĄCE GŁOSY I ZACHOWANIA PTAKÓW

Streszczenie

Artykuł stanowi opracowanie z zakresu czasowników onomatopeicznych w gwarach Śląska, a konkretnie dotyczy leksemów opisujących głosy i zachowania ptaków. Zagadnienie zostało zaprezentowane na tle słowiańskim i w kontekście polszczyzny ogólnej, z uwzględnieniem polszczyzny historycznej (zwłaszcza doby staro- i średniopolskiej). Przytoczone przykłady opowiadają się za tezą o więzi między budową głoskową wyrazu a jego znaczeniem. Zwraca się uwagę na istotną w wypadku onomatopei opozycję *u-i* (samogłoskom tylnym: *u, o, a* odpowiada wyobrażenie dużych przedmiotów, a samogłoskom przednim: *i, y, e* – wyobrażenie małych obiektów). Ważny wydaje się sam fakt odnotowania interesującego zbioru „ptasich” onomatopei, gdyż w polskiej literaturze omawianej tematyce poświęca się stosunkowo niewiele miejsca (przeważają publikacje obcojęzyczne).

ONOMATOPEIC VERBS IN THE SILESIAN DIALECT COMPARED TO SLAVIC LANGUAGES. I. LEXEMES DESCRIBING BIRD SOUNDS AND BEHAVIOURS

Summary

This paper is a study dedicated to onomatopoeic verbs in the Silesian dialect, and specifically, lexemes describing bird sounds and behaviours. The subject has been discussed compared to Slavic

languages and in the context of the common Polish language, as well as taking into consideration historical Polish (in particular that in the Old- and Middle Polish era). The provided examples support the thesis that there exists a link between the word's sound formation and its meaning. There is emphasized the opposition between 'u' and 'i' which is essential in the case of onomatopoeia (back vowels 'u', 'o' and 'a' are used with reference to large objects, while front vowels 'i', 'y' and 'e' – small objects). Noticing an interesting set of 'bird-type' onomatopoeia also seems important, since there is relatively little mention of this phenomena in the Polish literature (foreign studies prevail).

Małgorzata Pachowicz

**LEKSYKA SOCJOLEKTALNA W WYBRANYCH SŁOWNIKACH
GWARY UCZNIOWSKIEJ I STUDENCKIEJ (XX i XXI w.)**

Streszczenie

Język młodych ludzi, uczniów i studentów, jakim posługiwali się i posługują się podczas szkolnej lub uczelnianej przerwy to polszczyzna, w której można dostrzec spójność i zmienność zarówno w sposobach nazywania realiów otaczającej ich rzeczywistości (neosemantyzmy, neologizmy, zapożyczenia, frazeologizmy), jak i kontynuację nazewnictwa odnoszącego się do owej rzeczywistości. Słownictwo młodzieży obejmuje bowiem wiele wspólnych kręgów tematycznych (np. nazwy ocen, nazwy ucznia – studenta, nazwy przedmiotów). Słowniki gwary uczniowskiej i studenckiej zarówno z XX, jak i XXI w. odzwierciedlają te tendencje.

**LEXIS SOCIOLECT IN THE SELECTED DICTIONARIES
OF STUDENTS AND PUPILS' SLANG (20TH AND 21ST CENT.)**

Summary

The language of Polish students and pupils which is used during their school breaks, is the language characterized by both cohesion and alteration in specifying their reality (neologisms, semantics, borrowings, idiomatic expressions), as well as continuation of the nomenclature which refers to the reality. The students and pupils' slang comprises their shared thematic circles (e.g. names of school notes, names of students – pupils, names of school subjects). The dictionaries of students and pupils' slang in 20th and 21st cent., though published in different periods, reflect the tendencies.

Ilija Paczev

**INTERTEKSTUALNE RELACJE W PARODII BULGARSKIEGO
PISARZA LJUBOMIRA KOTĘWA**

Streszczenie

Z punktu widzenia gatunkowego praca ta prezentuje współczesny tekst literacki bułgarskiego pisarza Ljubomira Kotewa. Jego utwór *Galeria typów i charakterów bułgarskich w czasach tureckich i dzisiejszych* (2004) jest parodią noweli słynnego bułgarskiego pisarza Iwana Wazowa pod tym samym tytułem. Kotew dostrzegł bardzo interesującą analogię między dzisiejszą Bułgarią a światem przedstawionym przez Wazowa w tekście źródłowym, mimo że upłynęło wiele lat od czasu jego kreacji. Analiza współczesnego utworu ujawnia możliwości parodii stworzenia szeregu charakterów, które

egzystują w trzech planach: społecznym, politycznym i kulturalnym. Porównanie tekstów dwóch autorów skłania do refleksji o problemach bułgarskiej tożsamości.

INTERTEXTUAL RELATIONS IN PARODY
OF BULGARIAN WRITER LJUBOMIR KOTEV

Summary

From the genre point of view this research presents a contemporary literary text by Ljubomir Kotev from Bulgaria. His *Gallery of Bulgarian types and characters in the time of Turkish yoke and nowadays* (2004) is a parody of a novel by Ivan Vasov entitled in the same way. Kotev has found a very interesting analogy between today's Bulgaria and the world described by Vasov, even though so many years have past. The analysis of the Kotev's text proves the abilities of a parody, creating a set of life-like characters that exist in three planes: social, political and cultural one as well. The compression of the two texts mentioned above induces to reflection about the problem of Bulgarian identity.

Agata Piasecka

WIZERUNEK ŚWINI W JĘZYKU POLSKIM I ROSYJSKIM
(NA PODSTAWIE MATERIAŁU LEKSYKOGRAFICZNEGO)

Streszczenie

Celem artykułu jest ukazanie potencjału semantyczno-pragmatycznego leksemu *świnia* w języku polskim i rosyjskim. Zebrany materiał pochodzi ze słowników objaśniających, żargonowych oraz gwarowych, stanowi zatem zbiór odzwierciedlający zarówno polszczyznę i ruszczyznę literacką, jak i odmiany użytkowe obydwu języków. Artykuł zawiera charakterystykę obrazu świni w kulturze oraz ukazuje fragment językowego obrazu zwierzęcia nawiązujący do jego upodobań kulinarnych.

THE IMAGE OF SWINE IN POLISH AND RUSSIAN LANGUAGES
(ON THE BASIS OF LEXICOGRAPHICAL MATERIAL)

Summary

The aim of article is to show the semantic and pragmatic potential of the word *swine* in Polish and Russian languages. Collected material comes from description, jargon and dialect dictionaries. Above material reflects both Polish and Russian literary languages as variations in both languages. The article presents the image of a swine in culture and shows the linguistic depiction of the animal referring to its culinary likings.

Anna Piechnik

PRZEMIANY JĘZYKOWO-KULTUROWE WSI NA PRZYKŁADZIE
EKSPRESYWIZMÓW OKREŚLAJĄCYCH DZIECI

Streszczenie

Artykuł zawiera wnioski z badania kwestionariuszowego dotyczącego ekspresywizmów stosowanych na określenie dzieci, przeprowadzonego w 2011 r. w Małopolsce wśród gimnazjalistów z trzech szkół, a następnie wśród najstarszych krewnych tych uczniów. W zebranych materiale (głównie

u najstarszych respondentów) znajdują się leksemy gwarowe, odnoszące się do minionej kultury, związane z zakorzenionym na wsi systemem wartości oraz (głównie u młodzieży) elementy nowe, odzwierciedlające zjawiska i mody kultury masowej. Ekspresywizmy podawane przez najstarsze osoby krytycznie oceniają pochodzenie dziecka spoza związku małżeńskiego, negliż oraz zbytnią dbałość o urodę. W leksyce najstarszego pokolenia brakuje określeń wartościujących pozytywnie. Dla odróżnienia: w języku młodzieży pojawia się wiele nazwań czułych, pieszczotliwych, kwestie moralne nie są ostro oceniane, zaś eksponowanie walorów ciała spotyka się z aprobatą. Ponadto w nazwach ekspresywnych wymienianych przez młodzież widać silne wpływy języka angielskiego oraz współczesnej kultury popularnej.

LINGUISTIC-CULTURAL CHANGES IN A RURAL AREA ON THE BASIS OF EXPRESSIONS CONNECTED TO CHILDREN

Summary

The article presents the conclusions from the material gathered among students of three junior high schools and their eldest relatives. The research, in the form of a questionnaire, was done in Małopolska County in 2011. The analysis of the data allows noticing that the eldest generation usually uses dialectical terms connected to values deeply-set in rural backgrounds for centuries. Meanwhile young peoples's lexicon reflects modern popular culture.

The dialectical expressions used by the eldest generation criticise illegitimate children, negligee and attaching importance to taking care of beauty. There is no positive assessment in their vocabulary as opposed to the language of the youth's, who frequently use words of endearment, approve exposing of a body and who are not as strict with moral values as elder people. Moreover, their language is rich in English terms and those of modern popular culture.

Lidia Przymuszała

ŚLĄSKA LEKSYKA I FRAZEOLOGIA DOTYCZĄCA PICIA ALKOHOLU (NA TLE PORÓWNAWCZYM)

Streszczenie

Artykuł prezentuje i omawia śląską leksykę i frazeologię dotyczącą picia alkoholu. Analizie formalno-semantycznej poddano dwa pola tematyczne, obejmujące jednostki o ogólnym znaczeniu 'pić alkohol' oraz nazwania człowieka pijanego, które porównano z polszczyzną ogólną, a zwłaszcza jej odmianą potoczną.

Celem artykułu było pokazanie podobieństw i różnic polszczyzny regionalnej (śląskiej) i ogólnej w obu zakresach tematycznych.

THE BACCHANALIAN THEME IN THE SILESIAN LEXICON AND PHRASEOLOGY (WITH DRAWING COMPARISONS)

Summary

The article presents and discusses the bacchanalian theme in the Silesian lexicon and phraseology. There are analyzed two lexical-semantic fields in the article. They included lexemes and idiomatic: drinking action names and the drunk men, which are compared with general Polish language, especially colloquial one.

The main aim of article is showing the similarities and differences between the Silesian dialect and general language in the both fields.

Joanna Stanisławek

EKFRAZA W TEKSTACH UŻYTKOWYCH NA PRZYKŁADZIE OFERT TURYSTYCZNYCH

Streszczenie

Celem artykułu jest prezentacja problematyki ekfrazy w tekstach użytkowych. Artykuł składa się z trzech części. W pierwszej przedstawiony został teoretycznoliteracki sposób definiowania zagadnienia ekfrazy przez M. Czermińską, M.P. Markowskiego, A. Dziadka oraz S. Wysłouch. Druga część przynosi rozważania dotyczące ekfrazy jako gatunku mowy. Przedstawione zostało stanowisko badawcze B. Witosz, która zajmowała się zagadnieniem ekfrazy w odniesieniu do przewodnika turystycznego. Trzecia część prezentuje zagadnienie ekfrazy w tekstach użytkowych. Autorka referatu podejmuje problematykę ekfrazy w tekstach ofert turystycznych. Wyniki badań zostały zilustrowane licznymi przykładami pochodzącymi z materiałów promocyjnych biur podróży.

EKPHRASIS IN THE TRAVEL AGENCY CATALOGUES

Summary

The aim of this text is a description of ekphrasis in comrecial text. The papier consists of three parts. The first part is a presentation of theory of literature way of defining ekphrasis by M. Czermińska, M.P. Markowski, A. Dziadek and S. Wysłouch. The second part is about defining of ekprasis as a genre by B. Witosz. The last part of the text is a description of ekprasis in commercial text. The research results were illustrated by many examples derived from travel agency catalogues.

Leszek Szymański

WYBRANE ASPEKTY BADAŃ KWANTYTATYWNYCH POGAWĘDEK SIECIOWYCH

Streszczenie

W artykule przedstawiono wybrane fragmenty badania leksyki czatu internetowego z wykorzystaniem metodologii korpusowej. Na początku autor przedstawia dotychczasową metodologię obecną w badaniach komunikacji w Internecie, po czym przechodzi do opisu metodologii wykorzystanej w referowanym badaniu. Czytelnik poznaje tutaj najistotniejsze cechy utworzonego korpusu pogawędek internetowych. Następnie autor przechodzi do opisu wybranych zagadnień kwantytatywnych badań leksyki czatu. Rozpoczyna od omówienia statystyk badanego korpusu. Dalej przedstawia analizę niestandardowego zapisu wyrazów, po czym przechodzi do zrelacjonowania ważniejszych obserwacji odnośnie charakterystycznych właściwości leksyki czatu.

SELECTED ASPECTS OF QUANTITATIVE STUDIES ON ONLINE CHATS

Abstract

The article discusses selected fragments of a corpus-based analysis of Internet chat room lexis. First, the author presents previously used methodologies for Internet communication studies. After that, he describes the methodology he used in his research. At this point, the reader becomes acquainted with the most crucial characteristics of the created corpus of Internet chats. Further, the author goes on to delineate selected elements of quantitative studies on chat room lexis. He begins with the portrayal of corpus statistics. Then, he proceeds to discuss non-standard spelling, after which, he reports on the most important observations as for the characteristics of chat room lexis.